

NA DOBROM PUTU, ALI CILJ JOŠ NIJE OSTVAREN

Europske politike o međunarodnoj mobilnosti polaznika tijekom inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja funkcioniraju, ali potrebno je učiniti više

Mladima se danas tijekom inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja nudi više mogućnosti za pohađanje dijela osposobljavanja u inozemstvu nego njihovim vršnjacima prije deset godina. U većini država članica EU-a oni obično dobivaju bolje informacije, podršku i financijska sredstva za pokrivanje svojeg edukacijskog boravka u drugoj zemlji, a često i veće priznavanje stečenog znanja po povratku kući.

Taj je napredak velikim dijelom rezultat **Preporuke Vijeća iz 2011** ⁽¹⁾. U njoj je istaknuto 10 područja u kojima je bilo potrebno poduzeti mjere politike u svrhu promicanja mobilnosti polaznika inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, u područjima od informacija i smjernica do priznavanja vještina stečenih u inozemstvu te prenosivosti bespovratnih sredstava i podrške učenicima u nepovoljnom položaju ⁽²⁾.

U svrhu praćenja politika koje su države članice EU-a, Norveška i Island donijele radi poboljšanja mobilnosti polaznika inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, među kojima i naučnika, Europska je komisija 2014. ovlastila Cedefop za izradu namjenskog pregleda mobilnosti ⁽³⁾. Ovaj je alat u funkciji već tri godine i pokazuje pojedinačni napredak zemalja u relevantnim područjima. Uz pomoć njega europski i nacionalni oblikovatelji politika, organizatori mobilnosti

u uključenim zemljama i drugi dionici mogu procjenjivati, uspoređivati i prilagođavati svoje mjere ondje gdje je to potrebno. Cedefop ga svake dvije godine ažurira informacijama koje primi od svojih nacionalnih partnera iz mreže **ReferNet** ⁽⁴⁾.

U ovoj su informativnoj obavijesti predstavljeni rezultati iz ažurirane verzije iz 2019. u odnosu na verziju iz 2017.

© Shutterstock/ESB Professional

DANAŠNJA I BUDUĆA MOBILNOST U INICIJALNOM STRUKOVNOM OBRAZOVANJU I OSPOSABLJAVANJU

Još uvijek postoje ograničenja u mobilnosti polaznika inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

- Sustavi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja uvelike se razlikuju od zemlje do zemlje, što otežava davanje i dobivanje kreditnih bodova. To je prepoznato i u usvojenim preporukama o

⁽¹⁾ Preporuka Vijeća od 28. lipnja 2011. — *Mladi u pokretu* — promicanje mobilnosti mladih u svrhu učenja.

⁽²⁾ 1. Informacije i smjernice
2. Administrativna i institucijska pitanja
3. Priznavanje ishoda učenja
4. Partnerstva i financiranje
5. Poticanje mobilnosti
6. Dugoročna priprema mobilnosti
7. Kvaliteta mobilnosti
8. Prenosivost bespovratnih sredstava / zajmova
9. Podrška učenicima u nepovoljnom položaju
10. Uključivanje multiplikatora

⁽³⁾ Pregled je predstavljen u informativnoj obavijesti Cedefopa *Podrška osposobljavanju i učenju u inozemstvu: pregled mobilnosti u EU-u za početno strukovno obrazovanje i osposobljavanje* iz rujna 2016.

⁽⁴⁾ Pregled mobilnosti za inicijalno strukovno obrazovanje i osposobljavanje dio je veće inicijative koja uključuje **Izvršnu agenciju EU-a za obrazovanje, audiovizualnu politiku i kulturu (EACEA)** i mrežu Eurydice, u sklopu koje se razvija sličan pregled mobilnosti za više obrazovanje: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/mobility-scoreboard>

automatskom priznavanju iz 2018.

- Uz mobilnost naučnika veže se i problem s plaćama: zašto bi poslodavac naučniku kojeg šalje u inozemstvo i dalje isplaćivao plaću, a korist od rada ide poslodavcu koji je primio naučnika?

Postoje i izazovi za polaznike strukovnog obrazovanja i osposobljavanja mlađe od 18 godina. Međutim, imajući na umu činjenicu da mobilnost u inicijalnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju polaznicima pomaže da razviju ključne kompetencije koje su neophodne za brze promjene globaliziranog svijeta, većina je zemalja nastojala utvrditi prepreke slobodnom kretanju učenika i pokušala ih ukloniti ili barem umanjiti.

U tom kontekstu Cedefop sada pomnije razmatra prekograničnu mobilnost u naukovanju, čime će se nastojati utvrditi uvjeti i mjere za jednostavniju mobilnost naučnika ⁽⁶⁾.

I Komisija i Europski parlament predložili su povećanje proračuna za *Erasmus+* kako bi mnogo više polaznika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja moglo imati koristi od mobilnosti.

POLITIKE MOBILNOSTI U INICIJALNOM STRUKOVNOM OBRAZOVANJU I OSPOSOBLJAVANJU: NEDAVNO OSTVARENI NAPREDAK

Napredak koji je ostvaren u posljednje dvije godine najočitiiji je u trima područjima: uklanjanje institucijskih prepreka, priznavanje vještina/znanja stečenih u inozemstvu te podrška učenicima u nepovoljnom položaju.

Nekoliko je zemalja smanjilo administrativne i institucijske prepreke mobilnosti (2. područje). Hrvatska je počela prikupljati podatke o izazovima s kojima se suočavaju polaznici koji pristižu i oni koji odlaze kako bi se ti izazovi bolje prepoznali i savladali. U Mađarskoj je Zakonom o javnom obrazovanju, koji je stupio na snagu 2017., smanjeno birokratsko opterećenje za polaznike, što im je omogućilo da dovrše obavezno obrazovanje u inozemstvu bez dugotrajnog prethodnog postupka odobrenja. Island je 2017. izmijenio svoje zakonodavstvo kako bi se državljanima trećih zemalja omogućilo da pohađaju strukovno obrazovanje, pri čemu je poboljšana pristup vizama za obrazovanje i boravišnim dozvolama (prijašnji se zakon odnosio samo na sveučilišne studente).

Napredak je postignut i u priznavanju vještina i znanja stečenih u inozemstvu (3. područje). Slovenija

⁽⁶⁾ Početni rezultati Cedefopove prve tematske studije o dugoročnoj prekograničnoj mobilnosti u naukovanju očekuju se ove godine.

je predstavila smjernice za priznavanje prethodnog učenja u srednjoškolskom obrazovanju, među kojima i znanje te vještine stečene putem programa mobilnosti. U Ujedinjenoj Kraljevini stručnjaci zaduženi za provedbu **Europskog sustava bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje** (ECVET) poticali su organizacije uključene u mobilnost polaznika inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja da sustavnije upotrebljavaju alate za ECVET kojima je namjena olakšati prepoznavanje onih vještina i znanja koje su polaznici stekli u inozemstvu.

Pojedine su zemlje nedavno poduzele mjere s ciljem promicanja sudjelovanja učenika u nepovoljnom položaju u aktivnostima mobilnosti (9. područje). Primjerice, u Finskoj je projekt *Internacionalizacija za sve* osmišljen kako bi se njime promicala praksa uspješnog uključivanja među pružateljima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te kako bi se podizala svijest učenika u nepovoljnom položaju o značaju studijskih putovanja u inozemstvo. Tijekom 2017. Litva je izdala preporuke za promicanje sudjelovanja učenika s posebnim potrebama u aktivnostima mobilnosti.

POLITIKE MOBILNOSTI: NAJBOLJI PRIMJERI

Usvajanjem metodologije kojom se podupire praćenje Bolonjskog procesa ⁽⁶⁾, pregled mobilnosti u inicijalnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju obuhvaća pet različitih razina nacionalnih postignuća u razvoju politika mobilnosti: izvrsno, vrlo dobro, dobro, ostvaren određeni napredak i ostvaren slab napredak. Na temelju te metodologije Cedefopov pregled iz 2019. pokazuje da je većina zemalja razmjerno dobro obuhvatila četiri od deset područja: informacije i smjernice; partnerstva i financiranje; dugoročna priprema za mobilnost; i kvaliteta boravaka u inozemstvu. Nekoliko je zemalja razvilo dobre prakse u tim područjima ⁽⁷⁾.

Pojedine su zemlje obogatile svoje postojeće informacije i smjernice o programima mobilnosti, izvorima financiranja i administrativnim postupcima. Dodale su i alate kojima se učenicima pomaže da definiraju svoje interese i vrijednosti, prepoznaju svoje vještine i osvrnu se na vlastito iskustvo, izrade planove i donesu odluke usmjerene na karijeru, imajući na umu i nove perspektive koje se otvaraju uz pomoć programa mobilnosti. Takve prakse polaznicima inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

⁽⁶⁾ https://www.cedefop.europa.eu/files/methodology_20161121_v.04.pdf

⁽⁷⁾ Sveobuhvatni pregled utvrđenih dobrih praksi u području politika: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/mobility-scoreboard/good-practices>

pomažu da svoje učenje i planove za karijeru uklope u vlastite ciljeve u pogledu mobilnosti kako bi ih iskoristili na najbolji način. U tome predvode Estonija, Finska i Švedska ⁽⁸⁾.

U svrhu sklapanja partnerstava, neke su zemlje uspostavile baze podataka (Bugarska, Slovenija), međunarodne kontaktne seminare (Češka, Rumunjska), službe za pomoć institucijama za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i/ili poduzećima (Belgija, Njemačka, Francuska, Cipar, Latvija, Austrija i Finska) i omogućile sudjelovanje u međunarodnim mrežama (Estonija, Francuska) ⁽⁹⁾.

Dobre prakse u dugoročnom planiranju mobilnosti obuhvaćaju osiguravanje da polaznici inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja imaju pristup učenju stranih jezika ⁽¹⁰⁾, podizanje njihove svijesti o međukulturnim kontekstima i sveobuhvatno osposobljavanje u području osnovnih digitalnih kompetencija ⁽¹¹⁾ namijenjeno polaznicima, ali i nastavnicima u inicijalnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Posebno motivira portugalsko iskustvo u tom području, gdje je komunikacija na stranim jezicima obvezni dio svih programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja na višoj sekundarnoj razini. Predmet *Građanstvo i razvoj*, kojim se nastoji podići svijest učenika o međukulturnim kontekstima, od 2018. obavezan je predmet u svim školskim programima. Informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) postale su obavezan predmet u svim programima, od osnovnog do srednjoškolskog obrazovanja ⁽¹²⁾.

U pogledu kvalitete, zanimljiv je primjer iz belgijske francuske jezične zajednice, u kojoj su uvedene tzv. savjeti o običajima i kulturi, kao i obrazovne jedinice o primjerenim konvencijama ponašanja, s ciljem da učenici steknu bolje razumijevanje razlika u kulturama te da bolje reagiraju na njih ⁽¹³⁾.

⁽⁸⁾ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/mobility-scoreboard/country-fiches?countries%5B%5D=323&countries%5B%5D=324&countries%5B%5D=342&fiche%5B%5D=2115&year%5B%5D=2019>

⁽⁹⁾ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/mobility-scoreboard/country-fiches?fiche%5B%5D=2157&year%5B%5D=2019>

⁽¹⁰⁾ To je iznimno uspješno ondje gdje postoje i politike ranog učenja jezika jer one pružaju čvrste temelje svim učenicima, uključujući i one koji kasnije prijeđu na početno strukovno obrazovanje i osposobljavanje.

⁽¹¹⁾ U preporuci „Mladi u pokretu” iz 2011. istaknuta je važnost jačanja digitalnih kompetencija radi postizanja optimalnih uvjeta mobilnosti.

⁽¹²⁾ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/mobility-scoreboard/country-fiches?countries%5B%5D=338&countries%5B%5D=344&fiche%5B%5D=2176&year%5B%5D=2019>

⁽¹³⁾ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/mobility-scoreboard/country-fiches?countries%5B%5D=20418&fiche%5B%5D=2197&year%5B%5D=2019>

Međutim, ima prostora za napredak jer je prosječna razina provedbe preporuke samo „dobra”. To znači da se većina zemalja mora dodatno potruditi da dosegnu „vrlo dobar” ili „izvrstan” rezultat.

PROBLEMATIČNA PODRUČJA

Čini se da je uspješnost zemalja u osmišljavanju politika mobilnosti posebno niska u dvama područjima.

Prvo, ograničena su nastojanja da se učenike u nepovoljnom položaju uključi u aktivnosti mobilnosti: u većini zemalja nisu poduzete nikakve mjere osim prosljeđivanja informacija o europskom financiranju koje je dostupno učenicima s posebnim potrebama putem programa *Erasmus+*. Nekoliko zemalja čak opravdava nedostatak posvećivanja posebne pozornosti ovoj skupini time da su htjeli izbjeći stigmatizaciju osoba u nepovoljnom položaju. Takvim se stavom zanemaruje potreba za potporom, kojom bi se učenici u nepovoljnom položaju doveli u ravnopravan položaj s drugima.

Međutim, neke su inicijative vrijedne spomena: Njemačka i Hrvatska aktivno pružaju informacije i podršku kojima se obuhvaćaju potrebe učenika u nepovoljnom položaju. Estonija i Litva nude posebne psihološke i profesionalne pripreme prije posjeta osobama s posebnim obrazovnim potrebama. Njemačka, Latvija i Litva uspješno su objavljivale iskustva o mobilnosti učenika u nepovoljnom položaju na društvenim medijima svojih agencija zaduženih za *Erasmus+*, u svrhu podizanja svijesti i motiviranja drugih da učine isto ⁽¹⁴⁾.

Drugo, rezultati politika kojima se upravlja mobilnošću poprilično su loši. U većini područja politike nedostaju ciljevi i procjena, a budući da su to komplementarni aspekti, procjena ne bi imala smisla bez prethodnog postavljanja ciljeva.

CJELOKUPNA PROVEDBA

Provedba preporuke Mladi u pokretu prati se u skladu s opisanom metodologijom. Cedefop je za ažuriranu verziju pregleda mobilnosti za 2019. ispitao politike i strukture mobilnosti (uključujući upravljanje politikama) koje je svaka zemlja uvela za svih 10 područja djelovanja te je ocijenio uspješnost zemalja u ispunjenju zahtjeva iz preporuke. Rezultat uspješnosti zemalja, tzv. „rezultat pokazatelja”, može se u skladu s time izračunati za svaku zemlju i za svako područje ili pokazatelj. U prvom je polju prikazan primjer pokazatelja.

⁽¹⁴⁾ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/mobility-scoreboard/country-fiches?countries%5B%5D=329&countries%5B%5D=323&countries%5B%5D=324&countries%5B%5D=326&countries%5B%5D=332&countries%5B%5D=333&fiche%5B%5D=2239&year%5B%5D=2019>

1. POLJE: POKAZATELJ ZA 5. PODRUČJE (POTICANJE MOBILNOSTI) KAO PRIMJER POKAZATELJA IZ PREGLEDA

Portugal je promovao mobilnost putem klubova za učenje jezika u školama i publikacija koje sadrže iskustva učenika i u kojima se ističu vrijednosti kao što su razvoj kognitivnih i socijalnih vještina, mogućnosti umrežavanja, iskustva iz više kultura te snažniji osjećaj odgovornosti za vlastito obrazovanje i odluke u karijeri. Pozornost učitelja i roditelja usmjerena je na koristi kao što su europska svijest, europsko građanstvo i sudjelovanje u društvu. Referentni okvir za razvijanje osjećaja za europsko građanstvo u osnovnoj i srednjoj školi usvojen je radi promicanja kulture mobilnosti od rane dobi, a očekuje se da će se njime obogatiti znanje učenika o europskim programima suradnje, uključujući *Erasmus+* i *eTwinning*. Akcijski plan za mlade pokrenut je u regiji Algarve, koja obuhvaća 90 općina, regionalnih ureda i udruga. Među njegovim ciljevima je i osnivanje regionalnog fonda za međunarodnu mobilnost.

Cedefop je na temelju rezultata pokazatelja uspio izračunati rezultate kojima se ocjenjuje cjelokupna uspješnost na nacionalnoj razini. Stječe se dojam da je rad još uvelike u tijeku premda je većina zemalja već riješila nekoliko područja.

Zemlje za koje su dostupni podatci mogu se svrstati u četiri glavne skupine, kao što je prikazano u 1. tablici.

NAPREDAK PREMA ZEMLJAMA

Pregledi za pojedinačne zemlje dostupni su na [mrežnom mjestu Cedefopa](#). Svaki pregled nudi sažetak uspješnosti pojedinačne zemlje u provedbi preporuke za svako od 10 tematskih područja te u pogledu upravljanja politikama.

ZAKLJUČAK

Godine 2021. obilježiti će se 10. obljetnica preporuke *Mladi u pokretu*. U odnosu na 2011. u većini promatranih zemalja bit će vidljivo veće političko zalaganje za mobilnost u svrhu učenja u inicijalnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju. Osmišljene su i strukturirane politike i sustavi mobilnosti. Usporedo s pokretanjem i poboljšanjem programa *Erasmus+* 2014., donesene su i druge inicijative koje se provode na razini EU-a, kao što su *Erasmus Pro* i preporuka Vijeća iz 2018. o promicanju automatskog uzajamnog priznavanja.

No prepreke i dalje postoje. I dalje se katkad smatra da mobilnost u inicijalnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju lokalna tržišta rada izlaže riziku od gubitka njihova ulaganja u osposobljavanje ako se znatan broj mobilnih učenika odluči preseliti u inozemstvo.

1. TABLICA: ZEMLJE PO STUPNJU PROVEDBE

Provedba preporuke „Mladi u pokretu” iz 2011.	Zemlje
Izvršna provedba (gotovo potpuna provedba)	Nijedna
Vrlo dobra provedba	DE, LT
Dobra provedba	BG, CZ, EE, FI, FR, LV, LU, NO, UK
Ostvaren određeni napredak	BE (njemačka zajednica), HR, CY, DK, ES, HU, IS, IRL, IT, MT, PL, PT, SK, SI
Ostvaren slab napredak	AT, BE (flamanska zajednica)
Nema dovoljno podataka za rangiranje	BE (francuska zajednica), EL, NL, RO, SE

Izvor: Cedefop, mrežna baza podataka za pregled mobilnosti u inicijalnom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju ⁽¹⁵⁾.

Osim toga, ne zna se točan učinak provedenih politika jer procjene relevantnih politika po zemljama sporo napreduju, a Europskoj uniji i dalje nedostaje sustavna i usporediva statistika u tom području. Željno se iščekuju rezultati ankete o dostupnosti statističkih podataka o mobilnosti u okviru strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, koju je pokrenula Europska komisija u 2019.

CEDEFOP

Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja

Sažetak – 9145 HR
 Kat. br: TI-BB-20-002-HR-N
 ISBN 978-92-896-3038-2, doi:10.2801/934907
 Copyright © Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja (Cedefop), 2020.
 Creative Commons Attribution 4.0 International

Sažeci se objavljuju na engleskom, francuskom, njemačkom, grčkom, talijanskom, poljskom, portugalskom i španjolskom jeziku, kao i na jeziku države koja predsjedava Vijećem EU. Kako biste ih redovno primali, registrirajte se na poveznici:

www.cedefop.europa.eu/hr/user/register

Ostali sažeci i Cedefopove publikacije dostupne su na:
www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx

Europe 123, Thessaloniki (Pylea), GRČKA
 Adresa: Cedefop service post, 57001, Themi, GRČKA
 Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020
 Email: info@cedefop.europa.eu

www.cedefop.europa.eu

⁽¹⁵⁾ <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/data-visualisations/mobility-scoreboard/overview/T1B?table=T1B&year%5B%5D=2019>